

матеріалів місцевих органів радянської влади на Україні» за 1918–1936 рр. (14 справ); «Колекцію документів з історії Великої Вітчизняної війни» за 1941–1946 рр. (28 справ); документи Народного комісаріату внутрішніх справ УРСР» за 1919 р., (дві справи); документи Ради Міністрів УРСР за 1937–1950 рр.²⁸

Суттєво змінити ситуацію щодо кількості секретних документів колишнього СРСР у державних архівах України, крім змін у нормативно-правовій базі, можливо було б також за рахунок активізації самостійної роботи з розсекречування документів установ, що передали документи в архіви. Підтвердженням цього є результати роботи в 2009 р. установ, що входять до списку джерел комплектування ЦДАВО України. Державний комітет архівів України самостійно проводив розсекречування документів Головного архівного управління при Раді Міністрів УРСР за період 1918–1938 рр. (40 справ), які зберігаються в ЦДАВО України. Державна служба автомобільних доріг розсекретила 52 справи; комісія Міністерства освіти і науки України здійснила перегляд грифів секретності документів цієї установи.

Важливим нині є питання удосконалення порядку відбору та передавання секретних документів на архівне зберігання. Перед передаванням секретних документів до державних архівних установ Дежкомархіву необхідно здійснювати заходи щодо перегляду та приведення грифів секретності таких документів у відповідність із ЗВДТ, за результатами яких повинні приймати відповідні рішення.

Наявна нормативно-правова база дає змогу об'єктивно вирішувати питання щодо визначення ступеня секретності відомостей та грифу секретності конкретних носіїв інформації, але залишається громіздкою і потребує удосконалення. Передусім це стосується секретних документів, що зберігаються в архівних установах. Вирішенню порушених вище проблем могло б, зокрема, сприяти розроблення та введення в дію нових нормативно-правових актів, які б удосконалювали порядок відбору та

передавання секретних документів на архівне зберігання та розсекречування відповідних документів, що вже перебувають на зберіганні в державних архівних установах.

¹ Ботвінкін О. В., Шлапаченко В. М., Ворожко В. П., Пашков А. С. Історія охорони державної таємниці в Україні. – К., НА СБУ, 2008. – С. 101.

² <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3855-12>

³ <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=185%2F94>

⁴ Звід відомостей, що становлять державну таємницю України // Урядовий кур'єр. – 17 серп. 1995 р.

⁵ <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3855-12>

⁶ <http://ovu.com.ua/>

⁷ Ботвінкін О. В., Шлапаченко В. М., Ворожко В. П., Пашков А. С. Історія охорони державної таємниці в Україні. – К.: НА СБУ, 2008. – С. 128.

⁸ Робочі матеріали державного експерта з питань таємниць // Державний комітет України з питань державних секретів та технічного захисту інформації. – К., 1998.

⁹ Рекомендації з організації діяльності експертних комісій при державних експертах з питань таємниць. Методичні рекомендації державним експертам з питань таємниць щодо визначення підстав для віднесення відомостей до державної таємниці та ступеня їх секретності // Державний комітет України з питань державних секретів та технічного захисту інформації: збірка нормативно-правових актів. – К., 1998. – № 8.

¹⁰ [www.archives.gov.ua/Publicat/CD/Visnyk%20\(21\).pdf](http://www.archives.gov.ua/Publicat/CD/Visnyk%20(21).pdf).

¹¹ Поточне діловодство ЦДАВО України, спр. 02, 2007 р.

¹² http://www.archives.gov.ua/Rozsekr_mat/index.php.

¹³ Архіви України. – 1997. – № 1–6. – С. 124–145.

¹⁴ Там само. – С. 120–123

¹⁵ http://www.archives.gov.ua/Rozsekr_mat/index.php

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

²² Поточне діловодство ЦДАВО України, спр. 01, 1987 р.

²³ Там само.

²⁴ Поточне діловодство ЦДАВО, спр. 02, 1989 р.

²⁵ Справи фондів ЦДАВО України

²⁶ [http://www.archives.gov.ua/Law-base/SCAU/index.hph?](http://www.archives.gov.ua/Law-base/SCAU/index.hph?2008-c) 2008-c

²⁷ Поточне діловодство ЦДАВО України, 2004–2010 рр., спр. 01, 02, 011.

²⁸ Там само, планово-звітна документація, 2009 р.

УДК 930.253(477):34

Матвійчук Олександра

КОЛІЗІЯ МІЖ ПРАВОМ ДОСТУПУ ДО АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА ПРАВОМ НА ПРИВАТНІСТЬ

Автор розглядає питання суперечностей у законодавстві щодо забезпечення права доступу до архівної документної інформації та права особи на конфіденційність її приватної інформації.

© Матвійчук Олександра, 2010

Ключові слова: архівні документи, право на інформацію, оприлюднення інформації, державні органи влади, права людини, доступ до архівної документної інформації, конфіденційна інформація, розголошення приватної інформації, право на приватність інформації.

Автор рассматривает вопрос противоречий в законодательстве относительно права обеспечения доступа к архивной документальной информации и права личности на конфиденциальность её личной информации.

Ключевые слова: архивные документы, право на информацию, обнародование информации, доступ к архивной документальной информации, конфиденциальная информация, разглашение личной информации, право на личную информацию.

The author considers inconsistencies in the law according the right of access to archival documentation, and individual rights to privacy of personal information.

Key words: archival documents, the right to information, the disclosure of information, access to the archive documentary information, confidential information, the disclosure of personal information, right to privacy.

Право доступу до архівних документів є одним із способів вираження права людини на інформацію як однієї з основних гарантій забезпечення демократії у державі. З огляду на те, що свобода формування суспільної думки має дуже велике значення, вона вимагає умов для майже безперешкодного доступу до інформації, поширення думок та суджень, для реалізації базового принципу – права людей знати. Відтак основною метою національного законодавства, яке закріплює право людини на інформацію, полягає у впровадженні принципу максимального оприлюднення інформації у практику.

Принцип максимального оприлюднення встановлює презумпцію, яка полягає в тому, що вся інформація, яку зберігають державні органи влади, підлягає оприлюдненню, із єдиним застереженням, що дана презумпція не виконується тільки в обмеженому числі випадків.

Таким чином, державні органи зобов'язані оприлюднювати інформацію, і кожен член суспільства має відповідне право на її отримання. Кожного разу, коли державні органи намагаються обмежити доступ громадян до інформації, вони мають обґрунтувати законність цих дій та довести, що інформація, яку вони намагаються приховати, підпадає під сферу виключень.

Доступ до архівів давно став питанням значного громадського інтересу, адже без нього немає справжньої свободи вибору. У колишніх країнах з тоталітарним режимом, архіви є найбільш точним та чи не єдиним достовірним відображенням історії народу. Це зумовлено тим, що за умов функціонування таких режимів, як правило, відсутні будь-які юридичні засоби відображення багатоманітності ідей, справжньої поведінки людей та прихованих соціальних конфліктів. На відміну від публічного образу держав, який такі режими намагалися створити, їхня істинна природа може бути розкрита тільки у величезному масиві

документів поліції та розвідувальних служб, які контролювали народ.

Основна роль, яку відіграють архіви, характеризується як їхніми функціями, на кшталт формування правдивої історичної пам'яті, так і їхнім значенням у дотриманні прав людини. Зокрема, у тій винятковій важливості, яку такі документальні джерела мають для осіб, що постраждали від колишнього режиму, як для прямих, так і непрямих жертв. Документи цього періоду є істотними для використання індивідуальних прав: право знати, яка інформація про осіб зберігається в архівах, право досліджувати долю родичів, які зникли під час періоду репресій, право на реабілітацію для ув'язнених та репресованих з політичних мотивів, на компенсацію та відшкодування збитків, завданих жертвам репресій, право на реституцію конфіскованого майна тощо.

У цьому контексті міжнародні стандарти прав людини містять ряд загальних положень. Зокрема, стаття 19 Загальної декларації прав людини проголошує свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів. У її 27 статті закріплено, що кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, насолоджуватися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.

Безперечним є те, що свобода інформації не може користуватися абсолютним захистом. Аналогічна норма, яка закріплює це право в статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, містить застереження, що користування ним накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Воно може бути, отже, пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними для поважання прав і репутації інших осіб, для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення.

Така ж позиція відображена і у статті 10 Європейської конвенції прав людини, частина перша якої закріплює право одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів. А частина друга встановлює, що здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може бути предметом таких формальностей, умов, обмежень або покарання, які встановлені законом і необхідні в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням або злочинам, для захисту здоров'я і моралі, репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Згадані вище статті демонструють конфлікт інтересів і позицій, який потрібно враховувати у процесі доступу до архівних справ. Відтак, на цей час особливої гостроти набула проблема взаємозв'язку конституційних прав закріплених у статті 34-й та статтях 31-й та 32-й Конституції України, яка полягає у конфлікті між правом на інформацію з одного боку та правом на таємницю кореспонденції й невтручання в особисте і сімейне життя, з іншого, які є складовими права приватності.

Право на інформацію закріплено 34 статтею Конституції України, яка гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Конституцією передбачено виключний перелік підстав, за якими особа може бути обмежена в праві вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію, а саме: «в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя».

Таким чином, кожний конкретний випадок відмови у наданні інформації має відповідати одному із названих вище суспільних інтересів. Органи державної влади не мають права встановлювати будь-які обмеження щодо надання інформації, якщо така інформація не може завдати шкоди інтересам, передбаченим Конституцією України. Стаття 34 її наголошує на тому, що ці обмеження мають встановлюватися законом.

Слід відразу зазначити, що оскільки чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість

яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України, то крім вимоги закріплення цих обмежень на рівні закону, дані обмеження мають бути «необхідними в демократичному суспільстві», як це передбачено статтею 10 Європейської конвенції захисту прав людини та основоположних свобод.

Ці правовідносини регулюються низкою законів та підзаконних нормативно-правових актів. Зокрема, стаття 16 Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» встановила, що «доступ до документів Національного архівного фонду, які містять конфіденційну інформацію про особу [...] обмежується на 75 років від моменту створення цих документів, якщо інше не передбачено законом. Раніше зазначеного строку доступ здійснюється з дозволу громадянина, права та законні інтереси якого можуть бути порушені, а в разі його смерті – з дозволу спадкоємців».

Згідно із Законом України «Про реабілітацію жертв політичних репресій» 17 квітня 1991 р. № 962-ХІІ право доступу до архівних справ реабілітованих жертв політичних репресій отримали самі жертви, їх родичі, і за наявності дозволу від жертв чи родичів – дослідники.

Відкритим залишається питання доступу до архівних справ осіб, які не були реабілітовані, не зважаючи на те, що жодних законних підстав для відмови у доступі не існує. Грифи «секретно» и «совершенно секретно», на основі яких обмежується доступ до інформації, жодним українським законом не передбачено. У СРСР вони були запроваджені інструкцією №0186, яка теж мала статус секретної. З огляду на загальне правило застосування нормативних актів радянського часу лише у тому випадку, коли вони не суперечать Конституції України, відмова в доступі до архівних справ у зв'язку із посиланням на підзаконний акт є незаконною. Більше того, в цьому випадку має діяти загальний принцип *habeas data*, тобто «право на знання особистістю архівних даних про себе». У випадку смерті особи це право поширюється на його родичів. Родичі також повинні мати право на інформацію про долю особи, які зникли під час періоду репресій.

Це підтверджується і резонансним рішенням Конституційного суду України у справі Устименка, яке стало першою справою, розглянутою ним за зверненням громадянина України. Виключна важливість цього рішення полягала у визнанні права особи знати інформацію про себе. Шкода тільки, що це нічого не дало самому Устименку, оскільки саме рішення так і не було виконано.

Проте доволі часто виникають ситуації, коли право особи знати щось, може суперечити праву іншої особи на приватність. Насамперед має бути визначено, чи має передана в архів інформація підстави для неприйняттого порушення приватності при її розкритті і опублікуванні. Стаття 8 Європейської конвенції з прав людини дозволяє втручання в здійснення цього права згідно з законом і у випадках, необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної і громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням і злочинам, для захисту здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших людей.

Ці ситуації доволі часто порушують не тільки правові питання, а й питання етики. Один із десяти найвідоміших архівістів у світі Террі Кук запропонував свою модель оцінки конфіденційної інформації, яка ґрунтується на трьох взаємопов'язаних факторах: програмі, агенції та громадянина.

Програма є метою спеціального урядового завдання, частково фіксована, але часто відмінна від наміру та дійсності. Агенція є органом, який виконує це урядове завдання. Відтак, чим більший розрив між законом і практикою, тим вразливішою є інформація, зібрана за рішенням уряду. Адже є велика різниця між ситуаціями, коли інформація надана особою особисто (наприклад, заповнення податкової декларації у податковій службі), або зібрана без відома особи таємною поліцією, що практично не дає можливості особі контролювати та виправляти фіксовані про неї відомості.

З цього випливає, що на противагу конфіденційній інформації, яка вільно надається агенції, інформація, яка зібрана і використовується розвідувальною агенцією без надання суб'єктові будь-якої можливості уточнення та корегування, потребує підвищеної уваги. У такому випадку захист приватності складається із декількох шарів, а саме: законодавства, умов передачі, зобов'язання дослідника, технологічних умов роботи із архівами та професійної етики. Тільки у взаємозв'язку цих складових можна належним чином вирішувати питання співвідношення права на інформацію та права на приватність.

Внаслідок того, що право на інформацію та право на приватність мають приблизно рівну юридичну силу та значущість, як права людини, то у випадку їхнього протиріччя застосовується метод конституційного тлумачення, який отримав назву «методу конституційного балансування».

Цілком зрозуміло, що ні повна відкритість, ні цілковита таємність не є розумними, і жодна

країна в світі не зайняла одну з цих крайніх позицій. Може бути поставлене лише питання про те, якої відкритості та якої таємності ми потребуємо. Це означає: які типи даних повинні зберігатися в таємниці, згідно з якими обставинами і на який період, з яких причин і в інтересах якої особи чи інституції. Законодавство про доступ до документів архівів зустрілося з викликом, кинутим йому фундаментальним правом особи знати, і це приводить нас до питання: наскільки відкритість можлива і наскільки таємність необхідна.

Для використання «методу конституційного балансування» скористаємося триступеневим тестом, який використовує Європейський Суд з прав людини для того, щоб визначити правомірність обмеження доступу до інформації. Загалом принцип обмежень права на доступ до інформації має відповідати наступним трьом складовим вимогам: інформація має стосуватися легітимної мети, визначеної законом; розголошення цієї інформації може завдати суттєвої шкоди цій меті; шкода від розголошення цієї інформації має бути вагомішою, ніж шкода суспільному інтересу в отриманні цієї інформації.

Звичайно, цей тест не є універсальним і має розглядатися на кожному конкретному прикладі. Візьмемо як приклад відкриття архівів Штазі після падіння Берлінської стіни та відкриття імен колишніх співробітників служби безпеки.

Спочатку необхідно з'ясувати, чи стосується ця інформація легітимної мети, передбаченої законом. Цілком очевидно, що архівні документи Штазі можуть містити інформацію, яка є конфіденційною, тобто відповідно до законодавства України – відомостями, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Відтак, ця інформація стосується легітимної мети, визначеної законом, а саме має безпосереднє відношення до приватності.

Наступне, що слід з'ясувати, так це те, чи розголошення цієї інформації може завдати суттєву шкоду цій меті. У нашому прикладі документи Штазі використовувалися як для компенсації жертвам репресій, так і для усунення від влади тих, хто відповідальний за репресії. Саме таке положення містив закон про люстрацію (від лат. – очищення), яка полягала у забороні штатним та позаштатним співробітникам комуністичної служби безпеки займати посади в новій державі.

Отже, відповідь на попередні два питання: дійсно, право на приватність охороняється законом, і розголошення конфіденційної інформації

може завдати шкоду цьому праву. Слід в'ясувати, що є вагомішим: шкода приватності в разі розголошення цієї інформації, чи шкода суспільному інтересу в разі її обмеження. І тут виникає основне питання: обґрунтованості відмови у доступі до конфіденційної інформації та чи містить вона суспільний інтерес.

Центральною категорією в праві на доступ громадськості до інформації є суспільно значуща інформація. Водночас, Закон України «Про інформацію» не дає відповіді на питання, яку інформацію слід вважати суспільно значимою, тому треба звернутися до міжнародних критеріїв, серед яких слід брати до уваги наступне: чи суперечить певна поведінка посадовому обов'язку; чи йдеться про наявність правопорушення; чи є ознаки зловживання владою; чи йдеться про недбале виконання обов'язків або неналежне управління публічним органом; чи наявна корупція або шахрайство; чи посадові особи вводили в оману громадськість публічними заявами тощо.

Повертаючись до наведеного вище прикладу, слід констатувати, що дані про осіб, які в процесі виконання публічних функцій порушували права людини, становлять значний суспільний інтерес, який превалює над їхнім правом на приватність. Більше того, політика помилування та амністування осіб, винних у порушенні прав людини, яка проводиться з метою сприяння національному примиренню, жодним чином не впливає на право знати таких осіб з тим, щоб вони не могли використовувати своє минуле для отримання політичної вигоди. Відтак, архіви в Штазі використовувалися суспільними та приватними організаціями для з'ясування ступеню відповідальності різних органів і осіб за їхні зв'язки з колишнім режимом ГДР. Це є гарантією того, щоб працівники та співробітники комуністичної таємної поліції не займали, як і раніше, свої посади. З іншого боку, німецьке законодавство обмежило термін такого використання архівів Штазі п'ятнадцятирічним терміном, до 2006 р.

У цьому контексті хотілося б наголосити, що Закон України «Про державну таємницю» забороняє приховувати інформацію про порушення прав людини та про зловживання органів влади та їхніх посадових осіб.

Поданий вище приклад можна перевірити на так званому «тесті Кельмана». Відповідно до нього має бути визначено, чи розслідування, що використовує персональну інформацію, може бути співставлено із людською гідністю. Цей етичний тест містить два питання:

1. Який ризик виникає для людської гідності через розголошення конфіденційно переданих даних?

2. Чи є цей ризик прийнятним з огляду на переваги для особи або для суспільства, які можна визначити?

З огляду на зазначене вище стає очевидним, що право народів і націй обирати свій власний шлях політичних змін значним чином визначається доступністю до документів архівів.

Саме тому спеціальна робоча група експертів, створена Міжнародною Радою архівів для обговорення проблем, пов'язаних із архівами колишніх репресивних режимів, серед колективних прав, реалізація яких безпосередньо залежить від доступу до архівів, визначила, зокрема, право народів на цілісність та збереження їхньої писаної пам'яті – документи у цьому контексті є історичною спадщиною; право на правду – громадяни мають право на максимум інформації про діяльність скинутого режиму; право визначати осіб, відповідальних за злочини проти прав людини – кожний народ має право на ідентифікацію таких осіб, незалежно від жодних політичних рішень щодо них, у тому числі їхньої подальшої участі у суспільному житті.

Звичайно, що право доступу до документів архівів повинно обов'язково розглядатися у балансі із правом на недоторканність приватного життя жертв репресій. Крім того, права третіх осіб, що згадуються в документах, також мають бути захищені. Постраждалі особи повинні мати право вносити виправлення в ці документи, однак зміна їхнього основного змісту повинна бути заборонена. Захист такої інформації досягається встановленням у законі терміном обмеження доступу до такої інформації.

Звернемо увагу на принцип доктрини «публічної особи», яка у багатьох європейських державах визнається спеціальним суб'єктом здійснення права на приватність. Критерієм віднесення до такого роду осіб у його широкому тлумаченні «квазіпублічної особи» є не тільки посада, а передусім, специфічні ознаки, що безпосередньо пов'язані із діяльністю такої особи. З огляду на її значення в житті суспільства, сфера захисту її приватності є значно вужчою, ніж у звичайного громадянина.

Застосування різних правових стандартів щодо посадових осіб та звичайних громадян є порушенням конституційної норми рівності людей у гідності, правах та перед законом. Європейський Суд, аналізуючи неоднакове застосування законів до різних людей у контексті статті 14 Кон-

венції, розрізняє поняття «дискримінація» від «легітимного розрізнення», тобто різне трактування осіб залежно від об'єктивних причин.

Таким чином, у більшості випадків вказана колізія між свободою інформації та правом на приватність вирішується на користь свободи інформації. Звичайно, кожна країна має свої особливості та виключення. Зокрема, Конституційний суд Угорщини постановив, що право доступу особи до документів своєї архівної справи не «стосується права жертви знати, хто за нею стежив». У будь-якому разі це не стає підставою для відмови у доступі до архівних документів, адже в усьому світі діє принцип «засекречується інформація, а не документ». Цю практику необхідно впроваджувати і в Україні.

Згідно з рекомендаціями Міжнародної ради архівів, «якщо законодавство не достатньо конкретизоване, архівні працівники можуть тлумачити його на підставі юридичних коментарів експертів адміністративного права; у випадку коли приватність особи і право на історичне розслідування протистоять одне одному, може бути передбачено рішення щодо використання копії оригінального документа з видаленням іменем жертви чи третьої сторони».

Шлях, яким репресивний режим припинив своє існування, визначає значною мірою майбутнє його архівів. В Україні не було процесу декомунізації, відтак у владі на своїх посадах залишилися багато людей, причетних до репресій та злочинів тоталітарного режиму. Це обумовило ускладнений доступ до архівних джерел, які стосуються політичних репресій. Більшість країн Європи пішли шляхом прийняття законів про державну таємницю, які передбачали перегляд засекречених комуністичним режимом відомостей. В Україні цей процес був частково ініційованим тільки у січні 2009 р. Указом Президента № 37/2009 «Про розсекречення, оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні». Відповідно до нього в структурі СБУ було створено спеціальний сектор по перегляду архівних справ радянського періоду, метою якого було проаналізувати пов'язані з українським визволь-

ним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні архівні документи, що нагромадилися за часи діяльності органів державної влади та управління колишніх Союзу РСР і Української РСР, та забезпечити зняття в установленому законодавством порядку обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності архівним документам або іншим матеріальним носіям такої інформації, якщо вони не становлять державної таємниці.

З огляду на невизначеність подальшої долі понад 90% засекреченого архівного спадку радянської доби, варто застосувати рекомендації робочої групи Міжнародної Ради архівів, а саме законодавчо врегулювати передання архівів спецслужб незалежній від них інституції професійних архівістів. Звичайно, що при реалізації права доступу до архівних документів постійно виникає ряд важливих питань. Саме тому, Етичний кодекс для архівних працівників, що працюють з документами колишніх спецслужб як базовий принцип проголошує: архівіст – не цензор; поняття архівних даних і процедура їх розкриття визначені законом.

Досвід різних держав світу переконливо свідчить, що такий варіант вирішення проблеми є найбільш оптимальним для захисту прав жертв та дотримання вимог законодавства, зокрема в частині належного вирішення колізії доступу до документів архівних справ та захистом права на приватність. Це, в свою чергу, дасть можливість, спецслужбі зосередитися на виконанні своїх основних завдань.

¹ Свобода інформації та право на приватність в Україні. Том 2. Право на приватність: condition sine qua non / Харківська Правозахисна Група; Худож.-оформлювач О. Герчук – Харків: Фоліо, 2004. – 200 с.

² Свобода інформації в Україні. Удосконалення законодавства і практики / Харківська правозахисна група; Худож.-оформлювач Б. Є. Захаров. – Харків: Права людини, 2009. – 180 с.

³ Петрова Н., Якубенко В. Медіа-Право. – К.: ТОВ «Київська типографія», 2007. – 280 с.

⁴ Інформаційне законодавство України (станом на 1 вересня 2008 р.) / за ред. Т. Шевченка, Т. Олексіюк, упорядник Т. Г. Бондаренко. – К.: «Фенікс», 2008. – 356 с.